

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗА П О В Е Д

№ РД09-380/15.02.2023 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация за специалност **8630111 „Морско корабоводене за ВМС** от професия **863010 „Сержант (старшина за военноморските сили) командир“** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

X

ПРОФ. САШО ПЕНОВ
Министър на образованието и науката

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППОО	Наименование
Професионално направление	863	„Военно дело и отбрана“
Професия	863010	Сержант (старшина за военноморските сили) командир
Специалност	8630111	Морско корабоводене за ВМС

Утвърдена със Заповед № РД09-380/15.02.2023 г.

София, 2023 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавния изпит за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по специалност код **8630111 „Морско корабоводене за ВМС“**, професия код **863010 „Сержант (старшина за военноморските сили) командир“** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на четвърта степен по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

За държавен изпит за придобиване на професионална квалификация

1. Част по теория на професията

- 1.1. Изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема;
- 1.2. Критерии за оценяване на резултатите от обучението по всяка изпитна тема;
- 1.3. Матрица на писмен тест по всяка изпитна тема.

2. Част по практика на професията

- 2.1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания;
- 2.2. Критериите за оценяване на резултатите от обучението.

3. Система за оценяване

4. Препоръчителна литература

5. Приложения

- а. изпитен билет – част по теория на професията;
- б. индивидуално задание по практика;
- в. указание за разработване на писмен тест.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. Изпитни теми, критерии за оценяване на резултатите и матрица на писмен тест по всяка изпитна тема

Изпитна тема № 1: Бойна подготовка на корабите от състава на военноморските сили

1. Степени на бойна подготовка на корабите от състава на военноморските сили – определение, сигнали и действия
2. Курсове за бойна подготовка – видове
3. Класове кораби от състава на военноморските сили – видове и предназначение
4. Методика за провеждане на занятия, тренировки и учения на корабите от състава на военноморските сили – използване, приложение
5. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Чертежи и схеми на кораба

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Определя степените на бойна подготовка на корабите от състава на военноморските сили	20
2. Познава и работи с различните курсове за бойна подготовка	16
3. Определя различните класове кораби от състава на военноморските сили	20
4. Знае методиката за провеждане на занятия, тренировки и учения на корабите от състава на военноморските сили	20
5. Разработва методически правилно план и конспект за теоретично занятие	24
Общ брой точки	100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0 – 2 т.	Разбиране 0 – 4 т.	Приложение 0 – 6 т.	Анализ 0 – 8 т.	Синтез 0 – 10 т.	Оценка 0 – 12
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Определя степените на бойна подготовка на корабите от състава на военноморските сили	20				1		1
2. Познава и работи с различните курсове за бойна подготовка	16			1		1	
3. Определя различните класове кораби от състава на военноморските сили	20				1		1

4. Знае методиката за провеждане на занятия, тренировки и учения на корабите от състава на военноморските сили	20				1		1
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24		1			2	
Общ брой задачи	11		1	1	3	3	3
Общ брой точки	100		4	6	24	30	36

Изпитна тема № 2: Географски координати

1. Географски координати – определение и работа с тях
2. Системи за отчитане посоките на море – определение, видове и работа с тях
3. Основни посоки на море – определяне, изброяване и работа с тях
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Морски карти

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2		Максимален брой точки
1. Определя географските координати и работи вярно с тях		20
2. Работи точно и вярно със системите за отчитане посоките на море		20
3. Определя основните посоки на море		20
4. Работи точно и вярно с основните посоки на море		20
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие		20
Общ брой точки		100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Определя географските координати и работи вярно с тях	20				1		1
2. Работи точно и вярно със системите за отчитане посоките на море	20				1		1
3. Определя основните посоки на море	20				1		1
4. Работи точно и вярно с основните посоки на море	20				1		1
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	20				1		1
Общ брой задачи	10				5		5
Общ брой точки	100				40		60

Изпитна тема № 3: Отбрани и защити на кораба при прехода му на море

1. Видове отбрани и защиты на кораба при прехода му на море – регламентиращи документи, основни принципи и правила
2. Противовъздушна отбрана (ПВО) на кораба – организация и структура
3. Основни принципи и правила на ПВО – регламентиращи документи
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Ръководство по борба за живучест на надводния кораб (РБЖ-НК-81)

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Изброява различните видове заплахи за кораба при прехода му на море	12
2. Познава и знае да прилага основните принципи и правила за различните видове отбрани и защиты при прехода на кораба на море	24
3. Познава организацията и структурата на противовъздушната отбрана (ПВО) на кораба	24
4. Спазва основните принципи и правила при организирането и структурирането на противовъздушната отбрана (ПВО) на кораба	24
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	16
Общ брой точки	100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Изброява различните видове заплахи за кораба при прехода му на море	12						1
2. Познава и знае да прилага основните принципи и правила за различните видове отбрани и защиты при прехода на кораба на море	24		1		1		1
3. Познава организацията и структурата на противовъздушната отбрана (ПВО) на кораба	24		1		1		1
4. Спазва основните принципи и правила при организирането и структурирането на противовъздушната отбрана (ПВО) на кораба	24		1		1		1
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	16			1		1	
Общ брой задачи	10		3	1	3	1	4
Общ брой точки	100		12	6	24	10	48

Изпитна тема № 4: Форма и размери на Земята. Координатни системи, използвани в морската навигация

1. Форма на Земята – основни понятия

2. Географски координати според координатната система – определения и термини
3. Широчини (РШ) и дължини (РД) на две точки от повърхността на Земята – разлики и определяне
4. Истински и видим хоризонт – същност на понятията
5. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Карти на земното кълбо

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 4</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дава определения на понятията за формата на Земята	16
2. Разяснява географски координати според координатната система и може да работи с тях	24
3. Знае разликата в широчините (РШ) и разликата в дължините (РД) на две точки от повърхността на Земята	20
4. Определя същността на понятията за истински и видим хоризонт	24
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	16
Общ брой точки	100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален Брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Дава определения на понятията за формата на Земята	16			1		1	
2. Разяснява географски координати според координатната система и може да работи с тях	24		1		1		1
3. Знае разликата в широтите (РШ) и разликата в дължините (РД) на две точки от повърхността на Земята	20				1		1
4. Определя същността на понятията за истински и видим хоризонт	24		1		1		1
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	16			1		1	
Общ брой задачи	11		2	2	3	2	3
Общ брой точки	100		8	12	24	20	36

Изпитна тема № 5: Управление на кораба при заставане на кей в прости условия. Етапи на маневрата

1. Основни маневри при заставане на кораба на кей в прости условия – описание, термини
2. Основни етапи при маневрирането за заставане на кей при кораб с дясно и ляво въртящ се винт – описание, последователност

3. Основни етапи при маневрирането за заставане на кей при двувинтов кораб – описание, последователност
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Макет на кораб

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5		Максимален брой точки					
1. Описва основните маневри при заставане на кораба на кей в прости условия		26					
2. Описва основните етапи при маневрирането за заставане на кей при кораб с дясно и ляво въртящ се винт		28					
3. Описва основните етапи при маневрирането за заставане на кей при двувинтов кораб		30					
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие		16					
Общ брой точки		100					
Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Описва основните маневри при заставане на кораба на кей в прости условия	26		1			1	1
2. Описва основните етапи при маневрирането за заставане на кей при кораб с дясно и ляво въртящ се винт	28			1		1	1
3. Описва основните етапи при маневрирането за заставане на кей при двувинтов кораб	30				1	1	1
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	16			1		1	
Общ брой задачи		12	1	2	1	4	3
Общ брой точки		100	4	12	8	40	36

Изпитна тема № 6: Плаване в щормови условия

1. Щормови условия и подготовка на кораба за плаване при обявяването им – определения и описание
2. Елементи на вълнението и влиянието им върху кораба – определения и описание
3. Бордово и килево клатене – описание и сравнение
4. „Синхронно клатене“ – поява, описание и начини за избягване
5. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Макет на кораб

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6:		Максимален брой точки
1. Описва щормовите условия и обяснява подготовката на кораба за плаване в щормови условия		22
2. Описва елементите на вълнението и влиянието им върху кораба		22
3. Описва бордовото и килевото клатене и прави сравнение		22
4. Описва „синхронно клатене“ и избора на курс и скорост за избягването му		22
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие		12
Общ брой точки		100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
<i>I</i>		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
1. Описва щормовите условия и обяснява подготовката на кораба за плаване в щормови условия	22					1	1
2. Описва елементите на вълнението и влиянието им върху кораба	22					1	1
3. Описва бордовото и килевото клатене и прави сравнение	22					1	1
4. Описва „синхронно клатене“ и избора на курс и скорост за избягването му	22					1	1
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	12						1
Общ брой задачи	9					4	5
Общ брой точки	100					40	60

Изпитна тема № 7: Магнитни компаси

1. Магнитен компас – принцип на действие
2. Магнитен компас – устройство и основни части и елементи
3. Магнитен компас – правила за обслужване и експлоатация
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Схеми и чертежи, Образец на магнитен компас

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7		Максимален брой точки
1. Описва принципа на действие на магнитния компас		26
2. Описва устройството на магнитния компас		24
3. Описва правилата за обслужване на магнитния компас		26
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие		24
Общ брой точки		100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	М а	Брой тестови задачи по равнища
---	-----	--------------------------------

		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Описва принципа на действие на магнитния компас	26		1			1	1
2. Описва устройството на магнитния компас	24		1			2	
3. Описва правилата за обслужване на магнитния компас	26		1			1	1
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24		1			2	
Общ брой задачи	12		4			6	2
Общ брой точки	100		16			60	24

Изпитна тема № 8: Жирокомпаси

1. Жирокомпас – принцип на действие и общо устройство
2. Жирокомпас – правила за обслужване и експлоатация
3. Жирокомпас – предназначение
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Схема и образец на жирокомпас

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Описва принципа на действие на жирокомпаса	26
2. Описва устройството на жирокомпаса	24
3. Описва правилата за обслужване на жирокомпаса	26
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24
Общ брой точки	100

	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Описва принципа на действие на жирокомпаса	26		1			1	1
2. Описва устройството на жирокомпаса	24		1			2	
3. Описва правилата за обслужване на жирокомпаса	26		1			1	1
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24		1			2	
Общ брой задачи	12		4			6	2
Общ брой точки	100		16			60	24

Изпитна тема № 9: Системи за автоматично управление на курса

1. Системи за автоматично управление на курса – определение
2. Обслужване системите за автоматично управление на курса - мероприятия и правила
3. Лагове – определение
4. Лаг – правила при обслужване
5. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Схема и образец на лаг

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 9</i>						<i>Максимален брой точки</i>		
1.	Дава определение на системи за автоматично управление на курса.					22		
2.	Описва мероприятията и правилата при обслужване системите за автоматично управление на курса.					22		
3.	Дава определение за лагове.					22		
4.	Описва правилата при обслужване на лага.					22		
5.	Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие.					12		
Общ брой точки:						100		
Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища						
		I	II	III	IV	V	VI	
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12	
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Дава определение на системи за автоматично управление на курса	22					1	1
2.	Описва мероприятията и правилата при обслужване системите за автоматично управление на курса	22					1	1
3.	Дава определение за лагове	22					1	1
4.	Описва правилата при обслужване на лага	22					1	1
5.	Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	12						1
Общ брой задачи:		9					4	5
Общ брой точки:		100					40	60

Изпитна тема № 10: Ехолоти. Морски радар

1. Ехолот – определение и предназначение
2. Ехолот – правила за обслужване
3. Морски радар – принципно устройство

- План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Схема и образец на ехолот, схема и образец на радар

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дава определение за ехолот	22
2. Описва предназначението на ехолота	22
3. Описва правилата за обслужване на ехолота	22
4. Описва принципното устройство на морския радар	22
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	12
Общ брой точки:	100

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10</i>	<i>Максимален брой точки</i>	<i>Брой тестови задачи по равнища</i>					
		<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>IV</i>	<i>V</i>	<i>VI</i>
		<i>Знание 0-2 т.</i>	<i>Разбиране 0-4 т.</i>	<i>Приложение 0-6 т.</i>	<i>Анализ 0-8 т.</i>	<i>Синтез 0-10 т.</i>	<i>Оценка 0-12</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Дава определение за ехолот	22					1	1
2. Описва предназначението на ехолота	22					1	1
3. Описва правилата за обслужване на ехолота	22					1	1
4. Описва принципното устройство на морския радар	22					1	1
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	12						1
Общ брой задачи	9					4	5
Общ брой точки	100					40	60

Изпитна тема № 11: Управление на кораба при заставане на и снемане от котва

- Заставане и снемане от котва – правила при управление на кораба
- Заставане на котва – подготовка за заставането
- Котвено място – избор и разчет
- Заставане на котва – видове способности
- Снемане от котва – основни правила
- Заставане и снемане от котва – подавани команди
- План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали:

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 11</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва управлението на кораба при заставане и снемане от котва	18
2. Описва подготовката на кораба за заставане	18

3. Описва и обосновава избора и разчета на котвено място	18
4. Описва различните способности за заставане на котва и кой в кои случаи се използва	18
5. Изброява командите, подавани при заставане на котва	10
6. Изброява командите, подавани при снемане от котва	10
7. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	8
Общ брой точки	100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 11	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Описва управлението на кораба при заставане и снемане от котва	18				1	1	
2. Описва подготовката на кораба за заставане	18				1	1	
3. Описва и обосновава избора и разчета на котвено място	18				1	1	
4. Описва различните способности за заставане на котва и кой в кои случаи се използва	18				1	1	
5. Изброява командите, подавани при заставане на котва	10					1	
6. Изброява командите, подавани при снемане от котва	10					1	
7. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	8				1		
Общ брой задачи	11				5	6	
Общ брой точки	100				40	60	

Изпитна тема № 12: Способи за щормоване

1. Явления „заливаемост“, „слеминг“, „броучинг“, „рискаене“ – определения и причини за възникване
2. Маневри за избягване и намаляване на явленията
3. Повороты – правила за изпълнение
4. Щормоване – правила за действие
5. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали:

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки
1. Дава определения за явления „заливаемост“, „слеминг“, „броучинг“, „рискаене“	18
2. Обяснява причините за възникването на явленията	18
3. Изброява маневрите за избягване и намаляване на явленията	18
4. Обяснява изпълнението на повороти	18
5. Изброява начините за щормоване	10
6. Обяснява кой от тях в кои случаи се избира	10
7. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	8

Общ брой точки	100
-----------------------	------------

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Дава определения за явления „заливаемост“, „слеинг“, „броучинг“, „рискаене“	18				1	1	
2. Обяснява причините за възникването на явленията	18				1	1	
3. Изброява маневрите за избягване и намаляване на явленията	18				1	1	
4. Обяснява изпълнението на повороти	18				1	1	
5. Изброява начините за щормоване	10					1	
6. Обяснява кой от тях в кои случаи се избира	10					1	
7. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	8				1		
Общ брой задачи	11				5	6	
Общ брой точки	100				40	60	

Изпитна тема № 13: Буксировка на кораба

1. Буксировка – правила и определение
2. Буксировки – класификация
3. Маневриране за буксировка – правила и последователност
4. Мерки за безопасност при буксировка
5. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки
1. Дава определение и изброява правилата при буксировка	22
2. Изброява видовете буксировка според класификацията	22
3. Знае и изброява последователността и правилата при маневриране за буксировка	22
4. Знае и спазва мерките за безопасност при буксиране	22
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	12
Общ брой точки	100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Дава определение и изброява правилата при буксировка	22					1	1
2. Изброява видовете буксировка според класификацията	22					1	1
3. Знае и изброява последователността и правилата при маневриране за буксировка	22					1	1
4. Знае и спазва мерките за безопасност при буксиране	22					1	1
5. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	12						1
Общ брой задачи	9					4	5
Общ брой точки	100					40	60

Изпитна тема № 14: Управление на кораба при прехвърляне на гориво и товари на море

1. Прехвърляне на товари и гориво на море – правила, определение, мерки за безопасност
2. Прехвърляне на товари и гориво на море - класификация
3. Маневриране прехвърляне на товари и гориво на море – правила и последователност
4. Мерки за безопасност при буксировка
5. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико – специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 14</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дава определение и изброява правилата и мерките за безопасност при прехвърляне на товари и гориво на море	26
2. Изброява видовете прехвърляне на товари и гориво на море според класификацията	24
3. Знае и изброява последователността и правилата при маневриране за прехвърляне на товари и гориво на море	26
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24
Общ брой точки	100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Дава определение и изброява правилата и мерките за безопасност при прехвърляне на товари и гориво на море	26		1			1	1
2. Изброява видовете прехвърляне на товари и гориво на море според класификацията	24		1			2	

3. Знае и изброява последователността и правилата при маневриране за прехвърляне на товари и гориво на море	26		1			1	1
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24		1			2	
Общ брой задачи	12		4			6	2
Общ брой точки	100		16			60	24

Изпитна тема № 15: Навигационна хидрометеорология

1. Основни хидрометеорологични елементи – определения
2. Хидрометеорологични прибори – устройство, обслужване и правила за експлоатация
3. Хидрометеорологично наблюдение – организация
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико – специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Образци и схеми на хидрометеорологични прибори

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки
1. Дава определение за основните хидрометеорологични елементи	26
2. Познава правилата за експлоатация, устройството и обслужването на хидрометеорологичните прибори	24
3. Прави анализ на организацията на хидрометеорологичното наблюдение	26
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24
Общ брой точки:	100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Дава определение за основните хидрометеорологични елементи	26		1			1	1
2. Познава правилата за експлоатация, устройството и обслужването на хидрометеорологичните прибори	24		1			2	
3. Прави анализ на организацията на хидрометеорологичното наблюдение	26		1			1	1
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24		1			2	
Общ брой задачи:	12		4			6	2
Общ брой точки:	100		16			60	24

Изпитна тема № 16: Изчисляване пътя на кораба

1. Графично изчисление на координатите – основни принципи на воденето

2. Графично изчисление на координатите – в прости и сложни условия
3. Навигационна прокладка – определение, правила, изготвяне
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Морски карти

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 16</i>		<i>Максимален брой точки</i>
1. Познава основните принципи при воденето на графичното изчисление на координатите		26
2. Прави анализ на условията при графичното изчисление на координатите		24
3. Познава елементите и правилата за изготвяне на навигационна прокладка		26
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие		24
Общ брой точки		100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Познава основните принципи при воденето на графичното изчисление на координатите	26		1			1	1
2. Прави анализ на условията при графичното изчисление на координатите	24		1			2	
3. Познава елементите и правилата за изготвяне на навигационна прокладка	26		1			1	1
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24		1			2	
Общ брой задачи	12		4			6	2
Общ брой точки	100		16			60	24

Изпитна тема № 17: Теоретични основи на управлението на кораба

1. Управление на кораба – основни понятия
2. Конструктивни особености на кораба – влияние върху управлението на кораба
3. Управление на кораба – подавани команди
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Дидактически материали: Чертеж на кораб.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 17</i>		<i>Максимален брой точки</i>					
1. Знае основните понятия за управлението на кораба		26					
2. Познава конструктивните особености на различните кораби и анализира влиянието им при управлението на кораба		24					
3. Знае последователността на подаваните команди при управление на кораба		26					
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие		24					
Общ брой точки:		100					
Критерии за оценяване на изпитна тема № 17	Максимален Брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Знае основните понятия за управлението на кораба	26		1			1	1
2. Познава конструктивните особености на различните кораби и анализира влиянието им при управлението на кораба	24		1			2	
3. Знае последователността на подаваните команди при управление на кораба	26		1			1	1
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24		1			2	
Общ брой задачи:	12		4			6	2
Общ брой точки:	100		16			60	24

Изпитна тема № 18: Организация и способности за носене на навигационна вахта, МППСМ – 72

1. Международни правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПСМ-72/95) – съдържание и цел
2. Международни правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПСМ-72/95) – приложение
3. Международни правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПСМ-72/95) – задължения и контрол
4. План и конспект за провеждане на теоретично занятие по „Тактико–специална подготовка“ – методическа последователност, оформление, атрибути

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18	Максимален брой точки
1. Познава съдържанието и знае целта на международните правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПССМ-72/95)	26
2. Прави анализ на прилагането на международните правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПССМ-72/95)	24
3. Познава и оценява задълженията и контрола извършван от длъжностните лица по международните правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПССМ-72/95)	26
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24
Общ брой точки	100

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Познава съдържанието и знае целта на международните правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПССМ-72/95)	26		1			1	1
2. Прави анализ на прилагането на международните правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПССМ-72/95)	24		1			2	
3. Познава и оценява задълженията и контрола извършван от длъжностните лица по международните правила за предпазване от сблъскване на море – 1972 г. (МПССМ-72/95)	26		1			1	1
4. Разработва методически правилно плана и конспекта за теоретично занятие	24		1			2	
Общ брой задачи	12		4			6	2
Общ брой точки	100		16			60	24

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание по практика съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита – част по практика на професията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

Примерно индивидуално практическо задание

Тема: Извършване на регламентни работи съобразно конкретното задание

2.Критерии за оценяване

Критерии и показатели за оценяване	Максимален брой точки
Да се опише извършването на регламентни работи съобразно конкретното задание	
1. Описва предназначението, изискването и вида съобразно конкретното задание	20
2. Описва работа съобразно конкретното задание	20
3. Описва се извършването на регламентни работи съобразно конкретното задание	20
Провеждане на занятия по общовойскова подготовка в Българската армия. Да се проведе занятие по физическа подготовка тема №....., занятие № от учебната програма за задължителна професионална подготовка по учебен предмет „Физическа подготовка”	
4. Готовност за провеждане на занятието (план, форма, снаряжение)	5
4.1. Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание: - преценява типа и вида на необходимите материали според изпитното задание; - правилно подбира необходимите материали и детайли.	
5. Спазване на мерките за безопасност	10
5.1. Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда: - избира и използва правилно лични предпазни средства; - правилно и по безопасен начин използва предметите и средствата на труда; - разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, дефинира и спазва предписания за своевременна реакция. <i>Забележка: Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб 2.</i>	
6. Методическа последователност при провеждане на занятието.	5
6.1. Ефективност на организацията на занятието - подреденост на пособия и материали, осигуряваща удобство и точно спазване на указанията; - целесъобразна употреба на материалите.	
7. Техника на подаване на командите	5
8. Спазване на разчета на времето. – Работа с равномерен темп за определено време	5
9. Поведение по време на занятието	10
Общ брой точки	100

2. При спазване на методиката и правилата за провеждане на занятия по общовойскова подготовка в Българската армия да се проведе занятие по физическа подготовка тема №....., занятие № от учебната програма за задължителна професионална подготовка по учебен предмет „Физическа подготовка”.

Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното

задание:

- провежда се на спортна площадка;
- необходимите условия за изпълнение на заданието – обучаеми, форма, материално осигуряване.

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по специалността код 8630111 „Морско корабоводене за ВМС“, професия код 863010 „Сержант (старшина за военноморските сили) – командир“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимален брой 100;
- част по практика на професията – максимален брой 100.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е в съотношение 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява, както следва:

Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,5 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки \times 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;

д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

VI. АВТОРСКИ ЕКИП

1. офицерски кандидат Свилен Савов – директор на ПСК
2. офицерски кандидат Иван Колев – заместник директор на ПСК
3. главен старшина Христо Христов – инструктор в ПСК

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Изпитен билет – част по теория на професията

.....
(пълно наименование на обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА**

по професия код „.....“

специалност код „.....“

Изпитен билет №

Изпитна тема:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното съдържание)

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо)

.....
.....

Председател на изпитната комисия :.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция :.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на обучаващата институция)

2. Индивидуално задание по практика

.....
(пълно наименование на обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код „.....“

специалност код „.....“

Индивидуално задание №.....

На.....

(трите имена на обучавания)

от курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:.....

1. Да се

(вписва се темата на практическото задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

.....
.....
.....
.....

ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:
(име, фамилия) (подпис)
(печат на обучаващата институция)

3. Указание за разработване на писмен тест

При провеждане на държавния изпит – част по теория на професията, с писмен тест въз основа на критериите за оценка към всяка изпитна тема се съставят тестови задачи.

Всяка тестова задача задължително съдържа поне един глагол (при възможност започва с глагол), изразяващ действието, което трябва да извърши обучаваният, и показващ равнището по таксономията на Блум, еталона на верния отговор и ключ за оценяване – пълния отговор, за който се получават максимален брой точки съобразно равнището на задачата, определени в таблицата за критериите за оценка на всяка изпитна тема.

Към всеки тест се разработва указание за работа, което включва целта на теста – какви знания и умения се оценяват с него; описание на теста – брой задачи, типология (задачи със свободен отговор; задачи за допълване/съотнасяне; задачи с избран отговор) и начин на работа с тях; продължителност на времето за работа с теста; начин на оценяване на резултатите от теста.

А) Примерно указание за работа

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

Уважаеми курсисти,
Вие получавате тест, който съдържа задачи с различна трудност с максимален брой точки – 100. За всеки Ваш отговор ще получите определен брой точки, показан в долния десен ъгъл след всяка задача.

Целта на теста е да се установи равнището на усвоените от Вас знания и умения, задължителни за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по професия „.....“, специалност „.....“.

Отбелязването на верния според Вас отговор при задачите с избран отговор е чрез знак **X**, а за другите типове задачи начинът на отговор е описан в задачата.

Запомнете! Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, отбелязан със знака **X**.

Някои задачи изискват не само познаване на учебното съдържание, но и логическо мислене, затова четете внимателно условията на задачите, преди да посочите някой отговор за верен.

Не отделяйте много време на въпрос, който Ви се струва труден, върнете се на него по-късно, ако Ви остане време.

Тестът е с продължителност астрономически часа.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Б) Методически указания за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията, за разработването и оценяването на писмения тест

Броят и равнището на тестовите задачи по всеки критерий се определят съобразно равнището, на което трябва да бъде усвоено съответното учебно съдържание, като общият брой задачи по всеки критерий трябва да носи максималния брой точки.

а) Таксономия на Блум – равнища и примерни глаголи

Равнище	Характеристика	Глаголи
I. Знание 0 – 2 точки	Възпроизвеждане и разпознаване на информация за понятия, факти, дефиниции	Дефинира, описва, посочва, изброява, очертава, възпроизвежда, формулира, схематизира
II. Разбиране 0 – 4 точки	Извличане на съществен смисъл от изучаваната материя. Интерпретация и трансформиране на информацията с цел нейното структуриране	Преобразува, различава, обяснява, обобщава, преразказва, решава, дава пример за..., сравнява
III. Приложение 0 – 6 точки	Пренос на нови знания и умения при решаване на проблемна или аварийна ситуация. Способност за използване на усвоената информация и формираните умения	Изчислява, демонстрира, открива, модифицира, разработва, свързва, доказва
IV. Анализ	Разкриване на взаимовръзки, зависимости, тенденции и формулиране на изводи и заключения	Разделя, подразделя, диференцира, различава, представя графично, определя, илюстрира, прави заключения и изводи, обобщава, избира, разделя, подразделя
V. Синтез	Творческо приложение на знанията за създаване на субективно нов продукт	Категоризира, комбинира, събира, съставя, създава, проектира, моделира, организира, планира, преподрежда,

		разпознава, генерира, реконструира, ревизира
VI. Оценка	Формулиране на оценъчни съждения на основата на предварително зададени критерии, подбор на собствени критерии за оценка и тяхната аргументация	Оценява, категоризира, критикува, доказва, интерпретира, оспорва, защитава, обобщава

б) Препоръчителни тестови въпроси и задачи според типа на отговора

- **1-ва група: въпроси и задачи със свободен отговор**
 - Въпроси и задачи за свободно съчинение
 - Въпроси и задачи за тълкуване
- **2-ра група: въпроси и задачи за допълване (с полуоткрит отговор)**
 - Въпроси и задачи за допълване на дума или фраза, или елемент от чертеж/схема
 - Въпроси и задачи за заместване
- **3-та група: въпроси и задачи с избран отговор**
 - Задачи с един или повече верни отговори
 - Въпроси за избор между вярно и грешно.